A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2020. június 25.*

„Előzetes döntéshozatal – 2001/42/EK irányelv – A környezetre gyakorolt hatások vizsgálata – Településrendezési engedély szélerőművek telepítéséhez és üzemeltetéséhez – A 2. cikk a) pontja – A »tervek és programok« fogalma – Az engedély megadásának rendeletben és körlevélben megállapított feltételei – A 3. cikk (2) bekezdésének a) pontja – Projektek végrehajtása jövőbeli engedélyezésének kereteit meghatározó nemzeti jogi aktusok – A környezeti vizsgálat elmaradása – A nemzeti jogi aktusok és az azok alapján kiadott engedélyek joghatásainak az ezen jogi aktusoknak az uniós joggal való összeegyeztethetetlenségének megállapítását követő fenntartása – Feltételek”

A C-24/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Raad voor Vergunningsbetwistingen (engedélyezéssel kapcsolatos jogvitákban eljáró bíróság, Belgium) a Bírósághoz 2019. január 15-én érkezett, 2018. december 4-i határozatával terjesztett elő az

A és társai

és

a **Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement Ruimte Vlaanderen, afdeling Oost-Vlaanderen**

között,

az **Organisatie voor Duurzame Energie Vlaanderen VZW**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, R. Silva de Lapuerta elnökhelyettes, A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan és I. Jarukaitis tanácselnökök, Juhász E., M. Ilešič, J. Malenovský, L. Bay Larsen, C. Toader (előadó), F. Biltgen, A. Kumin, N. Jääskinen és N. Wahl bírák,

főtanácsnok: M. Campos Sánchez-Bordona,

hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2019. december 9-i tárgyalásra,

* Az eljárás nyelve: holland.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– A és társai képviseletében T. Swerts, W.-J. Ingels és L. Nijs advocaten,

– az Organisatie voor Duurzame Energie Vlaanderen VZW képviseletében T. Malfait és V. McClelland advocaten,

– a belga kormány képviseletében C. Pochet, M. Jacobs és P. Cottin, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: J. Vanpraet advocaat,

– a holland kormány képviseletében M. Bulterman, M. Gijzen és M. Noort, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság kormánya képviseletében Z. Lavery, meghatalmazotti minőségben, segítői: R. Warren QC és D. Blundell barrister,

– az Európai Bizottság képviseletében E. Manhaeve és M. Noll-Ehlers, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2020. március 3-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2001. június 27-i 2001/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2001. L 197., 30. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 6. kötet, 157. o.) 2. cikke a) pontjának, valamint 3. cikke (2) bekezdése a) pontjának az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az A és társai és a Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement Ruimte Vlaanderen, afdeling Oost-Vlaanderen (Flandria térség Kelet-Flandria részlegéért felelős regionális településrendezési tisztviselő, Belgium) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya az utóbbi azon határozata, amellyel egy villamosenergia-termelőnek és -szállítónak településrendezési engedélyt adott öt szélerőmű azon területen való telepítésére és üzemeltetésére vonatkozóan, amelynek A és társai lakosai.

Jogi háttér

A nemzetközi jog

Az Espooi Egyezmény

3 Az országhatáron átterjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló, Espooban (Finnország), 1991. február 26-án aláírt egyezményt (kihirdette: a 148/1999. (X. 13.) Korm. rendelet; a továbbiakban: Espooi Egyezmény) az Európai Közösség nevében 1997. június 24-én hagyták jóvá, és az ugyanezen év szeptember 10-én lépett hatályba.

4 Az Espooi Egyezmény 2. cikkének (7) bekezdése a következőket írja elő:

„Az egyezmény szerint előírt környezeti hatásvizsgálatokat minimális követelményként a tervezett tevékenység létesítmény szintű tervezésekor kell elvégezni. A felek a megfelelő mértékig törekednek arra, hogy a környezeti hatásvizsgálat elveit alkalmazzák a politikákra, tervekre és programokra.”

Az uniós jog

5 A 2001/42 irányelv (4) preambulumbekezdése értelmében:

„[A] környezeti vizsgálat fontos eszköz a környezeti szempontok beillesztésére olyan tervek és programok előkészítésébe és elfogadásába, amelyeknek valószínűleg jelentős hatása lehet a tagállamokban a környezetre, mivel biztosítja, hogy e tervek és programok megvalósításának ilyen hatásait előkészítésük során és elfogadásukat megelőzően számításba vegyék.”

6 Ezen irányelvnek a „Célok” címet viselő 1. cikke a következőket írja elő:

„Ennek az irányelvnek a célja, hogy a környezet magas szintű védelmét biztosítsa, és hogy hozzájáruljon a környezeti szempontok beillesztéséhez a tervek és programok kidolgozásába és elfogadásába a fenntartható fejlődés elősegítése érdekében, annak biztosításával, hogy ennek az irányelvnek megfelelően, környezeti vizsgálatot végezzenek egyes, a környezetre valószínűleg jelentős hatással járó tervek és programok vonatkozásában.”

7 Az említett irányelv 2. cikkének szövege a következő:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

a) »tervek és programok«: azok a tervek és programok, beleértve az Európai Közösség által közösen finanszírozottakat is, illetve ezek bármely módosítása:

   – amelyeket valamely nemzeti, regionális vagy helyi szintű hatóságnak kell kidolgoznia, illetve elfogadnia, illetve amelyeket valamely hatóság dolgoz ki parlamenti vagy kormány általi jogalkotási eljárás útján történő elfogadásra, valamint

   – amelyeket törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések írnak elő;

b) »környezeti vizsgálat«: a 4–9. cikknek megfelelően a környezeti jelentés kidolgozása, konzultációk lefolytatása, a döntéshozatal során a környezeti jelentés és a konzultációs eredmények figyelembevétele, valamint a döntésről szóló tájékoztatás;

[…]”

8 Ugyanezen irányelv „Hatály” című 3. cikke értelmében:

„(1) A 4–9. cikknek megfelelő környezeti vizsgálatot kell végezni azokkal a 2–4. cikkben [helyesen: (2), (3) és (4) bekezdésben] említett tervekkel és programokkal kapcsolatban, amelyeknek valószínűleg jelentős környezeti hatásuk lesz.

(2) A (3) bekezdésre is figyelemmel környezeti vizsgálatot végeznek valamennyi olyan tervvel és programmal kapcsolatban,

a) amely a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, energetika, ipar, közlekedés, hulladékgazdálkodás, vízgazdálkodás, távközlés, idegenforgalom, területrendezés, illetve földhasználat terén készül, és amely meghatározza a[z egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 1985. június 27-i 85/337/EGK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1985. L 175., 40. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 248. o.)] I. és II. mellékletében felsorolt projektek [helyesen: projektek végrehajtása] jövőbeli engedélyének kereteit;

[…]”

9 Az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2011. december 13-i 2011/92/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 201. L 26., 1. o.) hatályon kívül helyezte a 85/337 irányelvet, és annak helyébe lépett.

10 A 2011/92 irányelv II. melléklete 3. pontjának i) alpontja említi az „energiatermelés céljából szélenergiát hasznosító létesítmények[et] (szélerőműpark)”.

A belga jog

A Vlarem II.

11 A 1995. június 1-jei besluit van de Vlaamse regering houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne-t (a flamand kormány általános és ágazati környezet-egészségügyi rendelkezések megállapításáról szóló rendelete; Belgisch Staatsblad, 1995. július 31., 20526. o.) az alapjogvitára alkalmazandó változatában (a továbbiakban: Vlarem II) többek között az 1985. június 28-i decreet van de Vlaamse Raad betreffende de milieuvergunning (a flamand tanács környezethasználati engedélyről szóló rendelete; Belgisch Staatsblad, 1985. szeptember 17., 13304. o.) és az 1995. április 5-i decreet van de Vlaamse Raad houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (a flamand tanácsnak az általános környezetpolitikai rendelkezések megállapításáról szóló rendelete; Belgisch Staatsblad, 1995. június 3., 15971. o.) végrehajtása céljából fogadták el. A Vlarem II általános és ágazati környezetvédelmi feltételeket ír elő egyrészt a bizonyos létesítmények és tevékenységek által esetlegesen okozott zavaró hatásokra és kockázatokra, és másrészt az ezek üzemeltetése által a környezet tekintetében okozott esetleges károk megtérítésére vonatkozóan.

12 A 2011. december 23-i besluit van de Vlaamse regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering houdende de vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning en van het [Vlarem II], wat betreft de actualisatie van voormelde besluiten aan de evolutie van de techniek (a flamand kormánynak a környezethasználati engedélyezésről szóló flamand rendeletet megállapító és a [Vlarem II]-nek a fenti rendeleteknek a műszaki fejlődéshez történő hozzáigazítása tekintetében történő módosításáról szóló, 1991. február 6-i flamand kormányrendeletet módosító rendelete; Belgisch Staatsblad, 2012. március 21., 16474. o.) a 99. cikkében a Vlarem II-t egy új, 5.20.6 szakasszal egészítette ki, amely a szélenergia hasznosításával villamos energiát termelő létesítményekre vonatkozott.

13 Ezen szakasz, melynek címe „Szélenergia hasznosításával villamos energiát előállító létesítmények”, többek között olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek a lapátok által okozott árnyékvetésre (az ezen árnyék által okozott stroboszkóphatás korlátozása), a szélerőművek biztonságára (bizonyos érzékelő automatikus leállító rendszerek megléte) és a zajra (akusztikai mérések végrehajtása) vonatkoznak.

14 Az árnyékvetést érintően a Vlarem II 5.20.6.2.1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ha árnyékvetésre érzékeny tárgy található a szélerőmű olyan közelségében, amely évente várhatóan legalább négy órán át árnyékba kerül, a szélerőművet automatikus leállítást biztosító modullal kell ellátni.”

15 A Vlarem II 5.20.6.2.2. cikke arra kötelezi az üzemeltetőt, hogy minden egyes szélerőműt érintően vezessen naplót, és abban tüntessen fel bizonyos adatokat az árnyékvetésre vonatkozóan, valamint legalább az első két üzemeltetési évben készítsen ellenőrzési jelentést.

16 A Vlarem II 5.20.6.2.3. cikke értelmében:

„Az ipari területeken a lakóházak kivételével az árnyékvetés maximális mértéke minden egyes árnyékvetésre érzékeny releváns tárgy esetében évente legfeljebb harmincórás tényleges árnyékvetés, valamint naponta legfeljebb harminc perc tényleges árnyékvetés.

Az egyéb területeken az árnyékvetés maximális mértéke minden egyes árnyékvetésre érzékeny releváns tárgy esetében évente legfeljebb nyolcórás tényleges árnyékvetés, valamint naponta legfeljebb harminc perc tényleges árnyékvetés.”

17 A biztonság területén a Vlarem II 5.20.6.3.1. cikke előírja, hogy valamennyi szélerőművet az IE61400 vagy azzal egyenértékű szabványban meghatározott biztonsági követelményeknek megfelelően kell megépíteni és tanúsítani. A Vlarem II 5.20.6.3.2. cikke előírja, hogy minden szélerőművet olyan biztonsági berendezéssel kell felszerelni, amely többek között egy fagyhoz és villámhoz kapcsolódó kockázatok ellen védő berendezésből, egy kiegészítő fékezőrendszerből és egy olyan online ellenőrző rendszerből áll, amely észleli a rendellenességeket, és az azokra vonatkozó információkat a szélerőmű saját ellenőrzési egységéhez továbbítja.

18 Ami a zajt illeti, a Vlarem II 5.20.6.4.2. cikke meghatározza a lakóházak közelében szabadtéren hallható zaj maximális értékeit:

„Amennyiben a környezethasználati engedély eltérően nem rendelkezik, a szélerőmű szabadtéren hallható egyedi zajának a legközelebbi lakóház vagy lakóterület közelében értékelési időszakonként a jelen rendelet 5.20.6.1. mellékletében meghatározott irányadó értékre vagy a jelen rendelet I. címe 4.B. melléklete F14. pontjának 3. alpontjában említett háttérzajra kell korlátozódnia. LSP ≤ MAX(irányadó érték, LA 95)

Abban az esetben, ha a háttérzaj határozza meg a határértéket, a szélerőművek és a lakóházak közötti távolságnak meg kell haladnia a rotor átmérőjének háromszorosát.”

19 A Vlarem II 5.20.6.1. melléklete a következő információkat tartalmazza:

„A terület engedély szerinti rendeltetése	Az egyedi szabadtéren hallható zaj dB(A)-ban kifejezett indikatív értéke		
	Nappal	Este	Éjszaka
1 Mezőgazdasági területek, rekreációs és tartózkodásra szolgáló területek	44	39	39
2a° Az ipari területektől kevesebb mint 500 m-re fekvő területek vagy ezek részei, a lakóterületeket vagy azok részeit kivéve	50	45	45
2b° Az ipari területektől kevesebb mint 500 m-re fekvő lakóterületek vagy ezek részei	48	43	43
3a° A kézműves vállalkozásoknak és a kis- és középvállalkozásoknak szánt területektől, szolgáltatási területektől vagy kitermelés során a kitermelési területektől kevesebb mint 500 m-re fekvő területek vagy ezek részei	48	43	43
3b° A kézműves vállalkozásoknak és a kis- és középvállalkozásoknak szánt területektől, szolgáltatási területektől vagy kitermelés során a kitermelési területektől kevesebb mint 500 m-re fekvő lakóterületek vagy ezek részei	44	39	39
Lakóterületek	44	39	39
Ipari területek, szolgáltatási területek, kollektív berendezéseknek és közszolgáltatási berendezéseknek szánt területek, kitermelés során a kitermelési területek	60	55	55
5biso Mezőgazdasági területek	48	43	43
6 Szórakoztatási területek, a rekreációs és tartózkodásra szolgáló területeket kivéve	48	43	43
7 Minden más terület, a pufferzónákat, a katonai területeket és a különleges rendeletekben meghatározott indikatív értékek tárgyát képező területeket kivéve	44	39	39
8° Pufferzónák	55	50	50
9° A kavicskitermelési területtől kevesebb mint 500 m-re fekvő területek vagy ezek részei, a kavicskitermelés során	48	43	43
Mezőgazdasági területek	48	43	43”

Az 2006. évi körlevél

20 A 2006. május 12-i omzendbrief EME/2006/01-RO/2006/02 (EME/2006/01-RO/2006/02 körlevél), melynek címe („A szélerőművek telepítésével kapcsolatos mérlegelési szempontok és keretfeltételek” (*Belgisch Staatsblad*, 2006. október 24., 56705. o.), az alapeljárásban alkalmazandó változatában (a továbbiakban: 2006. évi körlevél), amint annak 3. pontjából kitűnik, a 2000. július 17-i körlevelek naprakésszé tételének minősül.

21 A 2006. évi körlevél 3.1. pontja szerint az számos olyan tényezőt tartalmaz, amelyet figyelembe kell venni a szélerőművek telepítési helyének kiválasztása során. A 3.1.1–3.1.14. pont a csoportosítással, a földhasználattal, a településsel, a mezőgazdasággal, az ipari telkekkel, a kikötői övezetekkel, a sporttal és a szabadidős tevékenységekkel, a tájjal, a hanghatásokkal, az árnyékvetéssel és a fényvisszaverődéssel, a biztonsággal, a természettel, a környezeti hatástanulmánnyal és a légi közlekedéssel kapcsolatos különböző megfontolásokat tartalmaz.

22 Konkrétabban e körlevélnek a „Hanghatások” című 3.1.9 pontja a következőket tartalmazza:

„Az, hogy a szélerőművek mennyiben okozhatnak zavaró hatásokat, olyan különböző tényezőktől függ, mint a szélerőművek forrásának teljesítménye, valamint a szélerőművek formája, tengelymagassága és száma. A talaj jellege (víz, föld), a környező lakosok távolsága és a háttérzaj szintje szintén szerepet játszik. A háttérzajt összességében a szél jobban növeli, mint a szélerőmű forrásának intenzitása.

A Vlarem [II] II. címe 5.20. cikkének (2) bekezdése értelmében semmilyen zajszabvány nem alkalmazható. A környezeti engedély azonban zajkibocsátási küszöbértékeket írhat elő a környező helyzet függvényében. A forrás tekintetében megteendő szükséges intézkedéseknek meg kell felelniük az aktuális műszaki fejlettségnek. A szélerőművek egyedi zajának értékeléséhez felhasználhatók nemzetközileg elismert szoftverek. A háttérzaj megállapítását a zaj és a rezgések területén elismert környezeti szakértőnek kell elvégeznie.

Amennyiben a legközelebbi, lakott területen kívüli lakóhely vagy a legközelebbi lakott terület 250 méteres távolságban található a szélerőmű tornyától, úgy tekinthető, hogy a szélerőmű vagy a szélerőműpark által okozott zavaró hatás elfogadható szintre korlátozható.

Amennyiben a távolság 250 méter vagy annál kevesebb, a következő megközelítést kell alkalmazni.

Az egyedi zajt a legközelebbi, lakott területen kívüli lakóhely vagy a legközelebbi lakott terület közelségében kell meghatározni. Annak értékeléséhez, hogy a szélerőmű vagy szélerőműpark egy meghatározott helyen megengedhető-e, az egyedi zajt a Vlarem [II] II. címének 2.2.1. mellékletétől eltérően a következő szabadtéri zajt érintő környezetminőségi előírások alapján kell értékelni:

Szabadtéri dB(A) referenciaértékek

Terület	Környezetminőségi előírások szabadtéren dB(A)-ban		
	Nappal	Este	Éjszaka
1 Mezőgazdasági területek, rekreációs és tartózkodásra szolgáló területek	49	44	39
2° Ipari területektől vagy kollektív berendezéseknek és közszolgáltatási berendezéseknek szánt területektől kevesebb mint 500 méterre fekvő, a 3. pontban nem említett területek vagy ezek részei	54	49	49
3° Ipari vállalkozásoknak és kis- és középvállalkozásoknak szánt területektől, szolgáltatási területektől és kitermelés során a kitermelési területektől kevesebb mint 500 méterre fekvő területek vagy ezek részei	54	49	44
4 Lakóterületek	49	44	39
5 Ipari területek, szolgáltatási területek, kollektív berendezéseknek és közszolgáltatási berendezéseknek szánt területek és kitermelés során a kitermelési területek	64	59	59
6 Szórakoztatási területek, a rekreációs és tartózkodásra szolgáló területeket kivéve	54	49	44
7 Minden más terület, a pufferzónákat, a katonai területeket és a különleges rendeletekben meghatározott indikatív értékek tárgyát képező területeket kivéve	49	44	39
8° Pufferzónák	59	54	54
9° A kavicskitermelési területtől kevesebb mint 500 méterre fekvő területek vagy ezek részei, a kavicskitermelés során	59	54	49

Az egyedi zajt 8 méter/másodperc szélsebesség mellett, a legkedvezőtlenebb szélirányban kell meghatározni, azaz, amikor a szélerőművek zajhatása az adott pontban a lehető legerősebb.

Ha az egyedi zaj megfelel a fent említett környezetminőségi előírásoknak, vagy ha a legközelebbi, lakott területen kívüli lakóhely vagy a legközelebbi lakott terület közelében az egyedi zaj 5 dB(A)-lel alacsonyabb a háttérzajnál, úgy tekinthető, hogy a szélerőmű vagy a szélerőműpark által okozott zavaró hatás elfogadható szintre korlátozható.”

23 A 2006. évi körlevélnek az „Árrnyékvetés – fényvisszaverődés” című 3.1.10. pontja értelmében:

„A szélerőművek mozgó lapátjai árnyékvetés és fényvisszaverés útján mind a környező területeken élő, mind az e területeken dolgozó személyek, mind a termények (üvegházak) tekintetében negatív hatásokat okozhatnak.

Az árnyékvetés körvonala kiszámítható az egész világon forgalomban lévő különleges szoftverek segítségével. Az árnyékvetés negatív hatásainak a kiszámításakor a lakott ingatlan tekintetében évente maximum 30 órás tényleges árnyékvetés tekinthető elfogadhatónak. Ha az árnyékhatás ezt meghaladja, meg kell vizsgálni, hogy mennyiben alkalmazhatók korrekciós intézkedések (például roló, ablakfólia…). […]

Az esetleges hatásokat ismertetni kell a helymeghatározási feljegyzésben.”

24 Ami a telepítési hely megválasztását illeti, a 2006. évi körlevél kitér a várostervezési megközelítés elvére is (3.2.1. pont), amely a településrendezési és környezetvédelmi szempontból, valamint a szélerőmű szempontjából ideális területek meghatározását célozza, és áttekintést ad azokról a területekről, amelyeket a szélerőművek telepítésére vonatkozó engedélyek kiadásához figyelembe vesznek (3.2.2. pont). Végül e körlevél áttekintést ad a szélenergiával foglalkozó munkacsoport szerepéről (4. pont).

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

25 A Flandria térség Kelet-Flandria részlegéért felelős regionális településrendezési tisztviselő 2016. november 30-án, egy 2011-ben megindított eljárást követően bizonyos feltételek mellett településrendezési engedélyt (a továbbiakban: 2016. november 30-i engedély) adott ki az Electrabel SA részére öt szélerőműnek az Aalter (Belgium) és Nevele (Belgium) települések területén történő telepítésére és üzemeltetésére vonatkozóan (a továbbiakban: szélerőműpark-projekt). Ez az engedély többek között a Vlarem II 5.20.6. szakaszában, illetve a 2006. évi körlevélben (a továbbiakban együttesen: a rendelet és a 2006. évi körlevél) foglalt rendelkezésekben meghatározott bizonyos feltételek tiszteletben tartását követelte meg.

26 A és társai, mint a szélerőműpark-projekt megvalósítására kijelölt terület lakosai, keresetet nyújtottak be a 2016. november 30-i engedély megsemmisítése iránt a kérdést előterjesztő bírósághoz, nevezetesen a Raad voor Vergunningsbetwistingenhez (engedélyezéssel kapcsolatos jogvitákban eljáró bíróság, Belgium). A és társai a kérelmük alátámasztása érdekében azzal érvelnek, hogy a rendelet és a 2006. évi körlevél, amelyek alapján ezen engedélyt kiállították, sérti a 2001/42 irányelv 2. cikkének a) pontját, valamint 3. cikke (2) bekezdésének a) pontját, mivel e nemzeti jogi aktusok nem képezték környezeti vizsgálat tárgyát, ami ellentétes ezen irányelvnek a Bíróság által többek között a 2016. október 27-i D’Oultremont és társai ítéletben (C-290/15, EU:C:2016:816) értelmezett rendelkezéseivel. Az A és társai által képviselt álláspont szerint ebből az ítéletből az következik, hogy az olyan rendeleti jellegű nemzeti jogi aktus, amely a szélerőművek telepítésére és üzemeltetésére vonatkozó közigazgatási engedélyek kibocsátása során tiszteletben tartandó, a szélerőművek telepítését érintő különböző rendelkezéseket tartalmaz, a „tervek és programok” ezen irányelv értelmében vett fogalmába tartozik, következésképpen annak tekintetében környezeti vizsgálatot kell végezni.

27 A Flandria térség Kelet-Flandria részlegéért felelős regionális településrendezési tisztviselő lényegében úgy véli, hogy a rendelet és a 2006. évi körlevél nem tartozik a „terveknek és programoknak” a 2001/42 irányelv értelmében vett fogalmába, mivel ezen aktusok nem minősülnek kellően teljes keretnek ahhoz, hogy azokat a szélerőművek telepítésének projektjére vonatkozó koherens rendszernek lehessen tekinteni.

28 A kérdést előterjesztő bíróság a 2016. október 27-i D’Oultremont és társai ítéletben (C-290/15, EU:C:2016:816) megfogalmazott pontosításokra tekintettel kételyeket táplál azt a kérdést illetően, hogy kellett volna-e környezeti vizsgálatot végezni a rendelet és a 2006. évi körlevél tekintetében. Következésképpen a bíróság kérdést vet fel ezen jogi aktusoknak, valamint az azok alapján kiadott 2016. november 30-i engedélynek a 2001/42 irányelvvel való összeegyeztethetőségét illetően.

29 Ezenfelül e bíróság arra kéri a Bíróságot, hogy vizsgálja felül a 2012. március 22-i Inter-Environnement Bruxelles és társai ítélet (C-567/10, EU:C:2012:159) alapján kialakított, és azóta a 2018. június 7-i Inter-Environnement Bruxelles és társai ítéletben (C-671/16, EU:C:2018:403), a 2018. június 7-i Thybaut és társai ítéletben (C-160/17, EU:C:2018:401), a 2019. május 8-i „Verdi Ambiente e Società (VAS) – Aps Onlus” és társai ítéletben (C-305/18, EU:C:2019:384), a 2019. június 12-i CFE-ítéletben (C-43/18, EU:C:2019:483), valamint a 2019. június 12-i Terre wallonne ítéletben (C-321/18, EU:C:2019:484) megerősített ítélkezési gyakorlatát, amely szerint a 2001/42 irányelv 2. cikkének a) pontja szerinti „törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések írnak elő” szószerkezetet úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés értelmében és alkalmazásában „előírtnak” kell tekinteni, és ebből következően az abban előírt feltételek mellett környezeti vizsgálatnak kell alávetni azokat a terveket és programokat, amelyek elfogadását nemzeti törvényi vagy rendeleti rendelkezések „rendezik”.

30 Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint, aki e tekintetben Kokott főtanácsnoknak az Inter-Environnement Bruxelles és társai ügyre vonatkozó indítványának (C-567/10, EU:C:2011:755) 18. és 19. pontjára hivatkozik, a Bíróságnak egy, az uniós jogalkotó szándékához közelebb álló értelmezést kellene előnyben részesítenie, amely a 2001/42 irányelv 2. cikke a) pontjának hatályát azon jogi aktusokra korlátozná, amelyeket törvényi vagy rendeleti rendelkezések értelmében kötelező elfogadni.

31 E körülmények között a Raad voor Vergunningsbetwistingen (engedélyezéssel kapcsolatos jogvitákban eljáró bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„Azzal jár-e a [2001/42 irányelv] 2. cikkének a) pontja és 3. cikke (2) bekezdésének a) pontja, hogy a környezethasználati engedélyre vonatkozó flamand szabályok megállapításáról szóló, 1991. február 6-i flamand kormányrendeletnek és a [Vlarem II-nek] a fent említett rendeletek műszaki fejlődéshez történő hozzáigazítása tekintetében történő módosításáról szóló, flamand kormányrendeletnek a VLAREM II-be a szélenergia hasznosításával villamos energiát előállító létesítményekre vonatkozó 5.20.6. szakaszt beillesztő 99. cikkét és a 2006. évi [körlevelet], amelyek különféle rendelkezéseket – többek között biztonsági intézkedéseket és területrendezési övezetenként meghatározott, az árnyékvetéssel és a zajszinttel kapcsolatos előírásokat – tartalmaznak a szélerőművek telepítésére vonatkozóan, az [2001/42 irányelv] hivatkozott rendelkezései értelmében vett »tervnek vagy programnak« kell tekinteni?

2) Ha bebizonyosodik, hogy a [rendelet és a 2006. évi körlevél] elfogadása előtt környezeti vizsgálatot kellett volna végezni, a [Raad voor Vergunningsbetwistingen (engedélyezéssel kapcsolatos jogvitákban eljáró bíróság)] fenntarthatja-e ideiglenesen az említett, ez esetben jogellenes [rendelet és 2006. évi körlevél] joghatásait? Ezzel kapcsolatban néhány részkérdést kell feltenni:
   a) A [2001/42] irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett »tervnek vagy programnak« tekinthető-e a [2006. évi] körlevélhez hasonló olyan politikai intézkedés, amelynek esetében a kidolgozásra vonatkozó hatáskör az érintett hatóság mérlegelési jogkörén és politikai mozgásterén alapul, és így nincs a szó szoros értelmében véve meghatározva a »tervek vagy programok« kidolgozására hatáskörrel rendelkező hatóság, és amelyre vonatkozóan formális kidolgozási eljárás sincs előírva?
   b) Ahhoz, hogy a [2001/42] irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett »tervnek vagy programnak« minősüljön, elegendő-e, hogy a [rendelethez és a 2006. évi körlevélhez] hasonló politikai intézkedés vagy általános szabályozás részlegesen korlátozza az engedély megadására hatáskörrel rendelkező hatóság mérlegelési jogkörét, még ha nem minősül is az engedély megadásával kapcsolatos követelménynek, illetve ahhoz szükséges feltételnek, vagy még ha nem határozza is meg a jövőbeli engedélyek kereteit, jóllehet az uniós jogalkotó e célt a »tervek és programok« fogalma alkotóelemének tekinti?
   c) A [2001/42] irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett »tervnek vagy programnak« tekinthető-e a [2006. évi] körlevélhez hasonló olyan politikai intézkedés, amelyet a jogbiztonsággal kapcsolatos okokból és ezért teljes mértékben önként dolgoznak ki, és adott

esetben ellentétes-e az ilyen értelmezés a Bíróság ítélkezési gyakorlatával, amely szerint valamely irányelv teleologikus értelmezése nem térhet el lényegesen az uniós jogalkotó egyértelműen kifejezett szándékától?

d) A [2001/42] irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett »tervnek vagy programnak« tekinthető-e a VLAREM II olyan szabályokat tartalmazó 5.20.6. szakasza, amelyek elfogadását nem írták elő, és adott esetben ellentétes-e az ilyen értelmezés a Bíróság ítélkezési gyakorlatával, amely szerint valamely irányelv teleologikus értelmezése nem térhet el lényegesen az uniós jogalkotó egyértelműen kifejezett szándékától?

e) A [2001/42] irányelv 2. cikkének a) pontja és 3. cikkének (2) bekezdés[ének a) pontja] értelmében vett, a »jövőbeli engedély […] kereteit [meghatározó]« »tervnek vagy programnak« tekinthető-e a [rendelethez és a 2006. évi körlevélhez] hasonló olyan politikai intézkedés és normatív kormányrendelet, amely korlátozott iránymutató jelleggel bír, vagy legalábbis nem határozza meg azokat a kereteket, amelyekből jog eredeztethető valamely projekt végrehajtásához, és amely nem biztosít jogot olyan keretekre, amelyek között a projektek végrehajtása engedélyezhető, és adott esetben ellentétes-e az ilyen értelmezés a Bíróság ítélkezési gyakorlatával, amely szerint valamely irányelv teleologikus értelmezése nem térhet el lényegesen az uniós jogalkotó egyértelműen kifejezett szándékától?

f) A [2001/42] irányelv 2. cikkének a) pontja és 3. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében vett »tervnek vagy programnak«, és ezért az érintett ágazatra alkalmazandó szabályok és ellenőrzési eljárások meghatározásával egy vagy több, a jövőben valószínűleg jelentős környezeti hatással járó projekt engedélyezése és végrehajtása tekintetében kritériumok és módozatok jelentős összességét előíró aktusnak tekinthető-e a [2006. évi] körlevélhez hasonló olyan politikai intézkedés, amely pusztán iránymutató jelleggel bír, és/vagy a VLAREM II 5.20.6. szakaszához hasonló olyan normatív kormányrendelet, amely pusztán az engedély megadásának minimumkereteit határozza meg, egyébként pedig teljes mértékben önállóan, általános szabályozásként érvényesül,

   – ha mindkét eszköz csak kisszámú kritériumot és módozatot tartalmaz,

   – és sem az említett politikai intézkedés, sem az említett kormányrendelet nem meghatározó önmagában egyik kritérium vagy egyik módozat vonatkozásában sem, és következésképpen adott esetben azzal lehet érvelni, hogy objektív tényezők alapján kizárható, hogy ezen eszközöknek jelentős környezeti hatásuk lehet?

g) A [második kérdés f) pontjára] adandó nemleges válasz esetén valamely bíróság maga is megállapíthatja-e ezt a rendelet elfogadását vagy a (rendelethez és a 2006. évi körlevélhez hasonló) pszeudojogszabályok, illetve jogszabályi rendelkezések elfogadását követően?

h) Ha csak közvetetten – egy *inter partes* kifogás révén – rendelkezik hatáskörrel, és ha az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre adott válaszokból az következik, hogy a [rendelet és a 2006. évi körlevél] jogellenes, elrendelheti-e valamely bíróság a jogellenes rendelet és/vagy körlevél joghatásainak fenntartását, ha a jogellenes eszközök hozzájárulnak az EUMSZ 288. cikk értelmében vett irányelv által is kitűzött környezetvédelmi célhoz, és teljesülnek a joghatás ilyen fenntartásának (a 2016. július 28-i Association France Nature Environnement ítéletben [C-379/15, EU:C:2016:603] megállapított) uniós jogi feltételei?

i) A [második kérdés h) pontjára] adandó nemleges válasz esetén elrendelheti-e valamely bíróság a megtámadott projekt joghatásainak fenntartását, hogy közvetett módon így teljesítse az [2001/42] irányelvvel ellentétes terv vagy program joghatásai fenntartásának (a [2016. július 28-i] Association France Nature Environnement ítéletben [C-379/15, EU:C:2016:603] megállapított) uniós jogi feltételeit?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A „terveknek és programoknak” a 2001/42 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében vett fogalmáról, amelyre az első kérdés és a második kérdés a)–d) pontja vonatkozik

32 A kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésével és második kérdésének a)–d) pontjával, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, lényegében arra vár választ, hogy a 2001/42 irányelv 2. cikkének a) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a „tervek és programok” fogalmába tartozik a valamely tagállam szövetségi egységének kormánya által elfogadott olyan rendelet és körlevél, amely a szélerőművek telepítésére és üzemeltetésére vonatkozó különböző rendelkezéseket tartalmaz.

33 A 2001/42 irányelv 2. cikkének a) pontjában foglalt meghatározás szerint azok a tervek és programok minősülnek az irányelv tárgyát képező „terveknek és programoknak”, amelyek megfelelnek az e rendelkezésben foglalt két francia bekezdésben meghatározott két kumulatív feltételnek, nevezetesen egyrészt amelyeket valamely nemzeti, regionális vagy helyi szintű hatóságnak kell kidolgoznia, illetve elfogadnia, illetve amelyeket valamely hatóság dolgoz ki parlamenti vagy kormány általi jogalkotási eljárás útján történő elfogadásra, valamint másrészt amelyeket törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések írnak elő.

34 Ami e feltételek közül az elsőt illeti, az teljesül, mivel a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból kitűnik, hogy a rendeletet és a 2006. évi körlevelet a flamand kormány fogadta el, amely regionális hatóságnak minősül.

35 Az említett feltételek közül a másodikat illetően, amelyet a 2001/42 irányelv 2. cikke a) pontjának második francia bekezdése ír elő, a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a 2001/42 irányelv értelmében és alkalmazásában „előírtnak” kell tekinteni azokat a terveket és programokat, amelyek elfogadását olyan nemzeti törvényi vagy rendeleti rendelkezések rendezik, amelyek meghatározzák az elfogadásukra hatáskörrel rendelkező hatóságokat, valamint kidolgozási eljárásukat (2012. március 22-i Inter-Environnement Bruxelles és társai ítélet, C-567/10, EU:C:2012:159, 31. pont; 2018. június 7-i Thybaut és társai ítélet, C-160/17, EU:C:2018:401, 43. pont; 2019. június 12-i Terre wallonne ítélet, C-321/18, EU:C:2019:484, 34. pont.) A Bíróság tehát megállapította, hogy e rendelkezés hatékony érvényesülésének a megőrzése érdekében valamely intézkedést „előírtnak” kell tekinteni abban az esetben, ha az intézkedés elfogadására vonatkozó jogkör jogi alapja egy konkrét rendelkezés, még akkor is, ha a szó szoros értelmében nem áll fenn kötelezettség ezen intézkedés kidolgozására vonatkozóan (lásd ebben az értelemben: 2018. június 7-i Inter-Environnement Bruxelles és társai ítélet, C-671/16, EU:C:2018:403, 38–40. pont).

36 Előzetesen meg kell állapítani, hogy kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság, akárcsak az Egyesült Királyság kormánya az írásbeli észrevételeiben, arra kéri a Bíróságot, hogy vizsgálja felül ezt az ítélkezési gyakorlatot.

37 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak szövegét, hanem azt a kontextust is figyelembe kell venni, amelybe illeszkedik, valamint azon jogi aktus céljait is, amelynek az a részét képezi. Az uniós jogi rendelkezés keletkezése szintén felfedhet az értelmezése szempontjából releváns tényezőket (lásd ebben az értelemben: 2019. október 9-i BGL BNP Paribas ítélet, C-548/18, EU:C:2019:848, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

38 Először is a 2001/42 irányelv 2. cikke a) pontjának szövegét illetően hangsúlyozni kell, hogy – amint arra a főtanácsnok az indítványának a 60. pontjában rámutatott – a 2001/42 irányelv 2. cikke a) pontja második francia bekezdése nyelvi változatainak összehasonlítása nyelvi változatonként különböző terjedelmet mutat. Míg ugyanis a francia nyelvi változatban használt „exigés” kifejezés, csakúgy, mint többek között a spanyol („exigidos”), a német („erstellt werden müssen”), az angol („required”), a

holland („zijn voorgeschreven”), a portugál („exigido”) és a román („impuse”) nyelvi változatban használt kifejezések, egyfajta követelményre vagy kötelezettségre utalnak, az olasz nyelvi változat a kevésbé kötelező jellegű „previsti” (előírt) kifejezést használja.

39 Márpedig az Európai Unió valamennyi hivatalos nyelve, amelyen a jogi aktust megszövegezik, a jogi aktus hiteles nyelvének minősül, így főszabály szerint valamely uniós jogi aktus valamennyi nyelvi változatának azonos értéket kell tulajdonítani (lásd ebben az értelemben: 2011. november 17-i Homawoo ítélet, C-412/10, EU:C:2011:747, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2018. február 20-i Belgium kontra Bizottság ítélet, C-16/16 P, EU:C:2018:79, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

40 Ebből következik, hogy a 2001/42 irányelv 2. cikke a) pontja második francia bekezdése szövegének vizsgálata nem eredményes, mivel nem teszi lehetővé annak meghatározását, hogy az e rendelkezésben említett „tervek és programok” kizárólag azok-e, amelyeket a nemzeti hatóságok a törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések értelmében kötelesek elfogadni.

41 Ami továbbá a 2001/42 irányelv 2. cikke a) pontja második francia bekezdésének keletkezését illeti, e rendelkezést, amely sem az Európai Bizottságnak az irányelvre vonatkozó eredeti javaslatában, sem annak módosított változatában nem szerepelt, a Tanács által az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében meghatározott eljárás keretében, az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelv elfogadása céljából elfogadott, 2000. március 30-i 25/2000/EK közös álláspont (HL 2000. C 137., 11. o.) iktatta be. Amint azt a főtanácsnok az indítványának a 62. és 63. pontjában kifejtette, az uniós jogalkotó ezzel a kiegészítéssel a környezeti vizsgálat elvégzésére vonatkozó kötelezettséget bizonyos tervekre és programokra kívánta korlátozni, anélkül hogy ki lehetne jelenteni, hogy a szándéka az volt, hogy az ilyen típusú vizsgálatot kizárólag azokra a tervekre és programokra korlátozza, amelyek elfogadása kötelező.

42 Azon kontextust illetően, amelybe e rendelkezés illeszkedik, hangsúlyozni kell először is, amint arra a főtanácsnok az indítványának a 66. és 67. pontjában rámutatott, hogy az olyan bináris értelmezés, amely aszerint tesz különbséget, hogy a terv vagy program elfogadása kötelező vagy fakultatív, nem alkalmas arra, hogy kellően pontosan, tehát kielégítően lefedje a helyzetek sokféleségét és a nemzeti hatóságok gyakorlatának heterogén jellegét. A tervek vagy programok elfogadása ugyanis, amely sokféle esetben történhet, gyakran nem általánosan kötelező, és nincs is teljes mértékben az illetékes hatóságok mérlegelésére bízva.

43 Másodszor a 2001/42 irányelv 2. cikkének a) pontja nem csupán a „tervek és programok” kidolgozására vagy elfogadására vonatkozik, hanem azok módosítására is (lásd ebben az értelemben: 2012. március 22-i Inter-Environnement Bruxelles és társai ítélet, C-567/10, EU:C:2012:159, 36. pont; 2015. szeptember 10-i Dimos Kropias Attikis ítélet, C-473/14, EU:C:2015:582, 44. pont). Márpedig, amint azt a főtanácsnok az indítványának a 68. pontjában kifejtette, ezen utóbbi eset, amelyben az érintett terv vagy program módosításának a 2001/42 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében szintén jelentős környezeti hatása lehet, leggyakrabban akkor fordul elő, ha valamely hatóság a saját kezdeményezése keretében úgy dönt, hogy ilyen módosítást hajt végre, anélkül hogy erre köteles lenne.

44 A fenti megfontolások megfelelnek a 2001/42 irányelv céljainak, amely irányelv maga abba a keretbe illeszkedik, amelyet az Európai Unió Alapjogi Chartájának 37. cikke ír elő, amely szerint a magas színvonalú környezetvédelmet és a környezet minőségének javítását be kell építeni az uniós politikákba, és a fenntartható fejlődés elvével összhangban biztosítani kell megvalósulásukat.

45 Ezen irányelv célja ugyanis – amint arra az 1. cikke emlékeztet – abban áll, hogy a környezet magas szintű védelmét biztosítsa, és hogy hozzájáruljon a környezeti szempontok beillesztéséhez a tervek és programok kidolgozásába és elfogadásába a fenntartható fejlődés elősegítése érdekében.

46 Ennek elérése érdekében, amint az az említett 1. cikkből kitűnik, a 2001/42 irányelv alapvető célja az, hogy a környezetre valószínűleg jelentős hatást gyakorló „tervek és programok” vonatkozásában – a kidolgozásuk során és az elfogadásuk előtt – környezeti vizsgálatot végezzenek (2011. szeptember 22-i Valčiukienė és társai ítélet, C-295/10, EU:C:2011:608, 37. pont; 2018. június 7-i Thybaut és társai ítélet, C-160/17, EU:C:2018:401, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

47 Emlékeztetni kell arra is, hogy a 2001/42 irányelv az EK 175. cikk (1) bekezdése alapján került elfogadásra, amely arra vonatkozik, hogy a Közösségnek a környezetvédelem területén milyen lépéseket kell tennie az EK 174. cikkben említett célok elérése érdekében. Az EUMSZ 191. cikk, amely az EK 174. cikknek felel meg, a (2) bekezdésében úgy rendelkezik, hogy az Unió környezetpolitikájának célja a „magas szintű védelem”, figyelembe véve ugyanakkor az Unió különböző régióinak helyzetében mutatkozó különbségeket. Az EUMSZ 191. cikk (1) bekezdése megengedi olyan intézkedések elfogadását, amelyek többek között a környezetnek bizonyos aspektusát érintik, mint például a környezet minőségének megőrzése, védelme és javítása, az emberi egészség védelme, valamint a természeti erőforrások körültekintő és észszerű hasznosítása. Az EUSZ 3. cikk (3) bekezdése hasonló megfontolásból úgy rendelkezik, hogy az Unió többek között „a környezet minőségének magas fokú védelmé[n] és javításá[n]” munkálkodik (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Associazione Italia Nostra Onlus ítélet, C-444/15, EU:C:2016:978,41–43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48 Márpedig az ilyen célok veszélybe kerülhetnének, ha a 2001/42 irányelv 2. cikkének a) pontját úgy kellene értelmezni, hogy kizárólag azokra a tervekre vagy programokra vonatkozik az ezen irányelv által előírt környezeti hatásvizsgálati kötelezettség, amelyeknek az elfogadása kötelező. Egyrészt ugyanis, amint az a jelen ítélet 42. pontjában megállapításra került, az említett tervek vagy programok elfogadása gyakran nem általánosan kötelező. Másrészt az ilyen értelmezés lehetővé tenné, hogy valamely tagállam könnyen megkerülje a környezeti vizsgálatra vonatkozó ezen kötelezettségét, szándékosan tartózkodva annak előírásától, hogy az illetékes hatóságok kötelesek ilyen terveket vagy programokat elfogadni.

49 Ráadásul a „tervek és programok” fogalmának kiterjesztő értelmezése összhangban van az Uniónak a többek között az Espooi Egyezmény 2. cikkének (7) bekezdéséből eredő nemzetközi kötelezettségvállalásaival.

50 Következésképpen mivel az olyan megszorító értelmezés, amely a 2001/42 irányelv 2. cikkének a) pontjában foglalt második feltételt kizárólag azokra a „tervekre és programokra” korlátozza, amelyek elfogadása kötelező, e feltételnek marginális hatályt tulajdonítana, a Bíróság annak szükségességét helyezte előtérbe, hogy biztosítsa e feltétel hatékony érvényesülését oly módon, hogy az „előírt” kifejezést szélesebben értelmezi (lásd ebben az értelemben: 2012. március 22-i Inter-Environnement Bruxelles és társai ítélet, C-567/10, EU:C:2012:159, 30. pont).

51 Következésképpen nincs olyan tényező, amely igazolná a Bíróság ítélkezési gyakorlatának e tekintetben való megváltoztatását.

52 Így a 2001/42 irányelv 2. cikke a) pontjának második francia bekezdését úgy kell értelmezni, hogy ezen irányelv értelmében és alkalmazásában „előírtnak” kell tekinteni azokat a terveket és programokat, amelyek elfogadását olyan nemzeti törvényi vagy rendeleti rendelkezések rendezik, amelyek meghatározzák az elfogadásukra hatáskörrel rendelkező hatóságokat, valamint kidolgozási eljárásukat.

53 Ami azt a kérdést illeti, hogy a rendelet és a 2006. évi körlevél megfelel-e ezen feltételnek, az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a Vlarem II olyan rendelet, amelyet egy belga szövetségi egység, nevezetesen a flamand kormány végrehajtó hatalma fogadott el, az ugyanezen egység jogalkotó hatalmától, azaz a flamand parlamenttől származó, magasabb szintű norma végrehajtásának keretében. Márpedig a kérdést előterjesztő bíróságnak a flamand tanács környezethasználati engedélyről szóló rendeletét és a flamand tanácsnak az általános környezetpolitikai rendelkezések megállapításáról szóló

rendeletét érintően adott magyarázataiból kitűnik, hogy azok rendezték a Vlarem II-nek a flamand tanács általi elfogadását, többek között oly módon, hogy az említett kormány számára hatáskört biztosítottak az ilyen jogi aktus elfogadásához, és megállapították, hogy az e rendeletek által előírt ágazati feltételek célja az érintett berendezések és tevékenységek által okozott, a környezet szempontjából elfogadhatatlan zavaró hatások és kockázatok megelőzése és korlátozása.

54 A 2006. évi körlevél tekintetében az említett kérelemből következik, hogy e körlevél a jelen esetben a flamand kormánytól származik, és azt az e tárgyban hatáskörrel rendelkező két miniszter és a miniszterelnök írta alá.

55 A kérdést előterjesztő bíróság ezzel kapcsolatban közli, hogy a 2006. évi körlevél jogi alapja, amely körlevél a Vlarem II-höz hasonlóan hozzájárul a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról [helyesen: a megújuló energiaforrásból előállított energia felhasználásának támogatásáról], valamint a 2001/77/EK és a 2003/30/EK irányelv módosításáról és azt követő hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. április 23-i 2009/28/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvből (HL 2009. L 140., 16. o.) eredő célok és normák eléréséhez, azon irányítási és értékelési hatáskörhöz kapcsolódik, amellyel a hatóságok a releváns nemzeti szabályozás szerint az e szabályozás értelmében vett úgynevezett „környezeti” engedélyek kiállításához rendelkeznek.

56 Így a 2006. évi körlevél létjogosultsága e szövetségi egység miniszteri hatóságainak azon döntésében rejlik, hogy korlátozzák a saját mérlegelési jogkörüket, és kötelezik magukat az ily módon általuk meghatározott szabályok követésére. Következésképpen úgy tűnik, hogy a 2006. évi körlevél elfogadása azon jogkörök keretébe illeszkedik, amelyek az ilyen miniszteri hatóságokat a belga jog alapján megilletik, azon vizsgálatok sérelme nélkül, amelyeket a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróságnak kell elvégeznie az ilyen körlevélnek az e tagállam jogrendjében fennálló pontos jogi jellegét illetően.

57 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a „tervek és programok” fogalma nem csupán azok kidolgozását foglalja magában, hanem azok módosítását is (lásd ebben az értelemben: 2018. június 7-i Inter-Environnement Bruxelles és társai ítélet, C-671/16, EU:C:2018:403, 54. és 58. pont).

58 Konkrétan a Bíróság már megállapította, hogy még ha egy jogi aktus nem is tartalmaz és nem is tartalmazhat pozitív előírásokat, az ezen jogi aktusban előírt olyan lehetőség, amely lehetővé teszi a hatályos előírásoktól való könnyebb eltérést, módosítja a jogrendet, és ennek hatására az ilyen jogi aktus a 2001/43 irányelv 2. cikke a) pontjának hatálya alá kerül (lásd ebben az értelemben: 2018. június 7-i Thybaut és társai ítélet, C-160/17, EU:C:2018:401, 58. pont).

59 Márpedig amint azt a főtanácsnok az indítványának a 108. és 109. pontjában hangsúlyozta, és amint az a Bírósághoz benyújtott iratokból kiderül, egyrészt a 2006. évi körlevél 3. pontja esetében úgy tűnik, hogy az lehetővé teszi olyan területeknek a szélenergia-termelésbe való bevonását, amelyeket korábban nem vettek számításba. Másrészt úgy tűnik, hogy e körlevél a környezetminőséggel kapcsolatban a lakott területeket érintő zajra és árnyékvetésre vonatkozóan a Vlarem II 5.20.6.1. szakaszához képest kevésbé szigorú értékeket tartalmaz, amit azonban a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia.

60 Következésképpen, amint arra a főtanácsnok az indítványának a 80. pontjában lényegében rámutatott, a 2006. évi körlevél a Vlarem II rendelkezéseit azokat részletezve vagy azoktól eltérést engedve oly módon módosítja, hogy az megfelel a jelen ítélet 52. pontjában hivatkozott feltételnek, aminek helytállóságát a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia.

61 Meg kell állapítani továbbá, hogy a rendelet és a 2006. évi körlevél általános jellege nem akadályozza, hogy e jogi aktusok a 2001/42 irányelv 2. cikkének a) pontja értelmében „tervnek és programnak” minősüljenek. Ugyanis, bár e rendelkezés szövegéből kitűnik, hogy a „tervek és programok” fogalma kiterjedhet a törvényi, rendeleti vagy közigazgatási úton elfogadott normatív jogi aktusokra, ez az irányelv éppen nem tartalmaz olyan, a szakpolitikákra vagy az általános szabályozásokra vonatkozó különös rendelkezéseket, amelyek az említett irányelv értelmében vett tervektől és programoktól való

elhatárolást követelnének meg. Az a körülmény, hogy valamely nemzeti jogi aktus bizonyos szintű elvontságot mutat, és egy földrajzi terület átalakításával kapcsolatos célkitűzésre irányul, annak program-, illetve tervezési vetületét ábrázolja, és nem akadálya annak, hogy a „tervek és programok” fogalmába tartozzon (lásd ebben az értelemben: 2018. június 7-i Inter-Environnement Bruxelles és társai ítélet, C-671/16, EU:C:2018:403, 60. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

62 Következésképpen a Vlarem II, és – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatra is figyelemmel – a 2006. évi körlevél megfelel a 2001/42 irányelv 2. cikke a) pontjának második francia bekezdésében foglalt második feltételnek is.

63 E megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre és a második kérdés a)–d) pontjára azt a választ kell adni, hogy a 2001/42 irányelv 2. cikkének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy a „tervek és programok” fogalmába tartozik a valamely tagállam szövetségi egységének kormánya által elfogadott olyan rendelet és körlevél, amely a szélerőművek telepítésére és üzemeltetésére vonatkozó különböző rendelkezéseket tartalmaz.

A 2001/42 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében környezeti vizsgálat tárgyát képező „tervek és programok” fogalmáról, amelyre a második kérdés e)–g) pontja vonatkozik

64 A kérdést előterjesztő bíróság a második kérdésének e)–g) pontjával lényegében arra vár választ, hogy a 2001/42 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az olyan rendelet és körlevél, amely a szélerőművek telepítésére és üzemeltetésére vonatkozó különböző rendelkezéseket, és ezek között az árnyékvetésre, a biztonságra és a zajszabványokra vonatkozó intézkedéseket tartalmaz, olyan terveket és programokat képez, amelyek esetében e rendelkezés értelmében környezeti vizsgálatot kell végezni.

65 A 2001/42 irányelv 3. cikke a környezeti vizsgálatnak az adott tervvel vagy programmal kapcsolatban elvégzendő kötelezettségét attól a feltételtől teszi függővé, hogy az e rendelkezésben említett tervnek vagy programnak valószínűleg jelentős környezeti hatással kell járnia (2018. június 7-i Inter-Environnement Bruxelles és társai ítélet, C-671/16, EU:C:2018:403, 30. pont). Konkrétabban ezen irányelv 3. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján szisztematikus környezeti vizsgálatot kell végezni az olyan tervekkel és programokkal kapcsolatban, amelyeket egyes ágazatok esetében dolgoznak ki, és amelyek meghatározzák azokat a kereteket, amelyeken belül a 2011/92 irányelv I. és II. mellékletében felsorolt projektek végrehajtása a jövőben engedélyezhető (2019. május 8-i „Verdi Ambiente e Società [VAS] – Aps Onlus” és társai ítélet, C-305/18, EU:C:2019:384, 47. pont).

66 Először is a jelen ügyben nem vitatott, hogy a rendelet és a 2006. évi körlevél az energetika ágazatára vonatkozik, amelyet a 2001/42 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének a) pontja említ, és az sem, hogy e nemzeti jogi aktusok a szélerőműparkokat érintő projektekre vonatkoznak, amelyek a 2011/92 irányelv II. melléklete 3. pontjának i) alpontjában felsorolt projektek közé tartoznak.

67 Másodszor, ami azt a kérdést illeti, hogy az ilyen jogi aktusok meghatározzák-e azt a keretet, amelyben a projektek végrehajtása a jövőben engedélyezhető, emlékeztetni kell arra, hogy a „tervek és programok” fogalma valamennyi olyan jogi aktusra vonatkozik, amely az érintett ágazatra alkalmazandó ellenőrzési szabályok és eljárások meghatározásával kritériumok és módozatok jelentős összességét állapítja meg egy vagy több olyan projekt engedélyezése és megvalósítása tekintetében, amely jelentős hatást gyakorolhat a környezetre (2016. október 27-i D’Oultremont és társai ítélet, C-290/15, EU:C:2016:816, 49. pont; 2018. június 7-i Inter-Environnement Bruxelles és társai ítélet, C-671/16, EU:C:2018:403, 53. pont; 2019. június 12-i CFE-ítélet, C-43/18, EU:C:2019:483, 61. pont).

68 Az ilyen értelmezés célja annak biztosítása, hogy környezeti vizsgálat tárgyát képezzék azok az előírások, amelyek valószínűleg jelentős hatással lesznek a környezetre (lásd ebben az értelemben: 2012. február 28-i Inter-Environnement Wallonie és Terre wallonne ítélet, C-41/11, EU:C:2012:103, 42. pont; 2018. június 7-i Inter-Environnement Bruxelles és társai ítélet, C-671/16, EU:C:2018:403, 54. pont).

69 A jelen ügyben a rendelet és a 2006. évi körlevél meghatározza a szélerőműveknek a Flamand régióban történő telepítésére és üzemeltetésére vonatkozó feltételeket, amelyek többek között az árnyékvetésre, a biztonsági előírásokra, valamint a zajkibocsátásra vonatkoznak.

70 Bár úgy tűnik, hogy a rendelet és a 2006. évi körlevél nem képezi a szélerőművek telepítésére és üzemeltetésére vonatkozó szabványok teljességét, a Bíróságnak már volt alkalma pontosítani, hogy a „kritériumok és módozatok jelentős összességének” fogalmát minőségileg, nem pedig mennyiségileg kell értelmezni. Meg kell ugyanis előzni a 2001/42 irányelvben előírt kötelezettségek megkerüléséhez vezető, olyan lehetséges stratégiákat, amelyek az intézkedések feldarabolásában testesülhetnek meg, ily módon csökkentve ezen irányelv hatékony érvényesülését (lásd ebben az értelemben: 2018. június 7-i Inter-Environnement Bruxelles és társai ítélet, C-671/16, EU:C:2018:403, 55. pont; 2019. június 12-i CFE-ítélet, C-43/18, EU:C:2019:483, 64. pont).

71 A rendeletben és a 2006. évi körlevélben foglalt előírások jelentősége és terjedelme – amint azt a főtanácsnok az indítványának a 94. pontjában megjegyezte –arra utal, hogy az e jogi aktusok által létrehozott keret, bár nem kimerítő, kellőképpen jelentős azon feltételek meghatározásához, amelyek a szélerőműparkoknak az érintett földrajzi területen való telepítését érintő engedélyek kiadására vonatkoznak, mely projektek környezeti hatásai tagadhatatlanok.

72 E tekintetben egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy a 2016. október 27-i D’Oultremont és társai ítélet (C-290/15, EU:C:2016:816) 50. pontjában a Bíróság megállapította, hogy az olyan jogi aktus, amely a szélerőművek telepítésére és üzemeltetésére vonatkozóan a rendeletben és a 2006. évi körlevélben foglaltakhoz hasonló típusú normákat tartalmaz, kellő jelentőséggel és terjedelemmel rendelkezik az ezen ágazatra alkalmazandó feltételek meghatározása tekintetében, és az említett előírásokban foglalt, elsősorban környezetvédelmi jellegű döntések azon feltételek meghatározására irányulnak, amelyek mellett a jövőben a szélerőművek telepítésére és üzemeltetésére vonatkozó konkrét projekteket engedélyezhetik.

73 E tényezőkre tekintettel meg kell állapítani, hogy a rendelet és – a jelen ítélet 60. és 62. pontjában említett vizsgálatra is figyelemmel – a 2006. évi körlevél a 2001/42 irányelv 3. cikkének (2) bekezdése értelmében környezeti vizsgálatnak alávetendő „tervek és programok” fogalmába tartozik.

74 Ezt az értelmezést nem vonhatja kétségbe a 2006. évi körlevél konkrét jogi jellege.

75 A 2001/42 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének a) pontjában szereplő „meghatározza a […] projektek jövőbeli engedélyének kereteit” fordulat ugyanis nem utal a nemzeti jogokra, következésképpen önálló uniós jogi fogalom, amelyet az Unió területén egységesen kell értelmezni.

76 Márpedig bár nem biztos, hogy az olyan jogi aktus, mint a 2006. évi körlevél, harmadik személyek tekintetében kötelező joghatásokat válthat ki, az említett körlevél – a pontos jogi hatályának a kérdést előterjesztő bíróság általi vizsgálatára is figyelemmel – nem sorolható a pusztán útmutatás jellegű rendelkezések közé, amelyek nem felelnek meg az előző pontban felidézett feltételnek (lásd ebben az értelemben: 2019. június 12-i Terre wallonne ítélet, C-321/18, EU:C:2019:484, 44. pont).

77 Azonfelül ugyanis, hogy a 2006. évi körlevél címe „A szélerőművek telepítésével kapcsolatos mérlegelési szempontok és keretfeltételek”, a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból az következik, hogy a 2016. november 30-i engedély szerint annak mindenkor meg kell felelnie e körlevél feltételeinek, ami arra utal, hogy ezen utóbbi legalábbis az illetékes hatóságok számára kötelező jelleggel rendelkezik az ilyen engedélyek kiállítása terén.

78 Ezenfelül, amint azt a főtanácsnok az indítványának a 95. pontjában hangsúlyozta, úgy tűnik, hogy maga a belga kormány is elismeri, hogy a rendelet és a 2006. évi körlevél összessége kötelező jelleggel rendelkezik az ilyen hatóságokra nézve, amikor e kormány megjegyzi, hogy az ezen jogi aktusok által előírt környezetvédelmi feltételeknek az uniós joggal való esetleges összeegyeztethetetlensége azzal a következménnyel járna, hogy érvényteleníti a korábban megadott engedélyeket, így a kérdést előterjesztő bíróság által meghozandó ítélet időbeli joghatásait korlátozni kell.

79 A fentiek összességéből az következik, hogy a második kérdés e)–g) pontjára azt a választ kell adni, hogy a 2001/42 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az olyan rendelet és körlevél, amelyek a szélerőművek telepítésére és üzemeltetésére vonatkozó különböző rendelkezéseket, és ezek között az árnyékvetésre, a biztonságra és a zajszabványokra vonatkozó intézkedéseket tartalmaznak, olyan terveket és programokat képeznek, amelyek esetében e rendelkezés értelmében környezeti vizsgálatot kell végezni.

A kérdést előterjesztő bíróságnak a rendelet és a 2006. évi körlevél, valamint a 2016. november 30-i engedély joghatásainak a fenntartására vonatkozó lehetőségéről, amely a második kérdés h) és i) pontjának tárgyát képezi

80 A kérdést előterjesztő bíróság a második kérdésének h) és i) pontjával lényegében arra vár választ, hogy amennyiben úgy tűnik, hogy a 2001/42 irányelv értelmében vett környezeti vizsgálatot kellett volna végezni azon rendelet és körlevél elfogadása előtt, amelyeken a szélerőművek telepítésére és üzemeltetésére vonatkozó, előtte vitatott engedély alapul, és így e jogi aktusok és ezen engedély ellentétes az uniós joggal, e bíróság fenntarthatja-e az említett jogi aktusok és az említett engedély joghatásait.

81 Először is a 2001/42 irányelv 1. cikke szerint az irányelv alapvető célja, hogy a környezetre valószínűleg jelentős hatással járó tervek és programok vonatkozásában környezeti vizsgálatot végezzenek azok kidolgozása során és azok elfogadása előtt.

82 Mivel ezen irányelv nem tartalmaz a benne foglalt eljárási szabályok megsértése esetén alkalmazandó következményekre vonatkozó rendelkezéseket, a tagállamok feladata, hogy hatásköreik keretein belül megtegyenek minden ahhoz szükséges általános vagy egyedi intézkedést, hogy minden olyan „tervet” vagy „programot”, amelynek ezen irányelv értelmében jelentős hatása lehet a környezetre, az említett irányelvben meghatározott eljárási módoknak és kritériumoknak megfelelően környezeti vizsgálatnak vessenek alá (lásd ebben az értelemben: 2016. július 28-i Association France Nature Environnement ítélet, C-379/15, EU:C:2016:603, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

83 A lojális együttműködésnek az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében előírt elve szerint a tagállamok kötelesek az uniós jog ilyen megsértéséből eredő jogellenes következményeket megszüntetni. Ebből következik, hogy az illetékes nemzeti hatóságok, ideértve azokat a nemzeti bíróságokat, amelyekhez az uniós jog megsértésével elfogadott belső jogi aktus elleni keresetet nyújtottak be, kötelesek a hatáskörük keretein belül minden szükséges intézkedést megtenni a környezeti vizsgálat elmulasztásának orvoslása érdekében. Ez a környezeti vizsgálat elvégzésére irányuló kötelezettség megsértésével elfogadott „terv” vagy „program” esetében például megvalósulhat az ilyen terv vagy program felfüggesztésére vagy megsemmisítésére irányuló intézkedések elfogadásával (lásd ebben az értelemben: 2016. július 28-i Association France Nature Environnement ítélet, C-379/15, EU:C:2016:603, 31. és 32. pont), valamint a már megadott engedélynek az ilyen vizsgálat elvégzése érdekében való visszavonásával vagy

felfüggesztésével (lásd ebben az értelemben: 2019. november 12-i Bizottság kontra Írország [Derrybrieni szélerőműpark] ítélet, C-261/18, EU:C:2019:955, 75. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

84 Hozzá kell fűzni, hogy kizárólag a Bíróság engedélyezheti, kivételesen és jogbiztonságon alapuló kényszerítő megfontolások alapján, az uniós jog valamely szabálya által a vele ellentétes nemzeti jogra kifejtett kiszorító hatás átmeneti felfüggesztését. Amennyiben ugyanis a nemzeti bíróságoknak lehetőségük lenne – akár ideiglenesen – elsőbbséget biztosítani a nemzeti rendelkezéseknek azon uniós joggal szemben, amellyel azok ellentétesek, ez sértené az uniós jog egységes alkalmazását (2019. július 29-i Inter-Environnement Wallonie és Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen ítélet, C-411/17, EU:C:2019:622, 177. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

85 A Bizottság által az írásbeli észrevételeiben kifejtett azon érvelésre válaszul, amely szerint az uniós joggal ellentétes nemzeti intézkedések joghatásainak kivételes fenntartása csak az esetlegesen hibás intézkedésekkel szembeni közvetlen kereset keretében lehetséges, kifogás útján pedig nem, amennyiben a nemzeti bírósághoz benyújtott kereset az említett intézkedések végrehajtása keretében elfogadott jogi aktusokra vonatkozik, meg kell állapítani, hogy – amint azt a főtanácsnok az indítványának a 126–128. pontjában megjegyezte – a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem alkalmazott ilyen különbségtételt, és a Bíróság e fenntartást mindkét jogorvoslati mód keretében alkalmazhatja.

86 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy bár a 2014. április 4-i Decreet betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges (bizonyos flamand közigazgatási bíróságok szervezetéről és eljárásáról szóló rendelet; *Belgisch Staatsblad*, 2014. október 1., 77620. o.) nem teszi lehetővé a kérdést előterjesztő bíróság számára, hogy ideiglenesen fenntartsa a rendelet és a 2006. évi körlevél joghatásait, a belga alkotmány a nemzeti ítélkezési gyakorlat értelmezése szerint elismeri a bíróság azon jogát, hogy az ilyen nemzeti rendeleti jellegű jogi aktusok alkalmazását mellőzze, ha azok magasabb szintű normákkal ellentétesek. A 2016. november 30-i engedély joghatásait illetően a bizonyos flamand közigazgatási bíróságok szervezetéről és eljárásáról szóló rendelet 36. cikkének (1) és (2) bekezdése feljogosítja a kérdést előterjesztő bíróságot arra, hogy e joghatásokat ideiglenesen fenntartsa, még ha ezen engedélyt az uniós joggal ellentétes nemzeti jogi aktusok végrehajtása keretében fogadták is el.

87 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Bírósághoz benyújtott iratokból kitűnik, hogy a szélerőműpark-projekt nem fejeződött be, mi több, annak megvalósítása meg sem kezdődött.

88 Márpedig ha igaznak bizonyulna, hogy a szélerőműpark-projekt megvalósítása nem kezdődött meg, a 2016. november 30-i engedély joghatásainak a rendelet és a 2006. évi körlevél által előírt környezeti vizsgálat tartama alatt való fenntartása mindenesetre nem tűnne szükségesnek (lásd ebben az értelemben: 2017. július 26-i Comune di Corridonia és társai ítélet, C-196/16 és C-197/16, EU:C:2017:589, 43. pont; 2018. február 28-i Comune di Castelbellino ítélet, C-117/17, EU:C:2018:129, 30. pont). Így a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kellene semmisítenie az azon „terv” vagy „program” alapján elfogadott engedélyt, amelyet a környezeti vizsgálat elvégzésére vonatkozó kötelezettség megsértésével fogadtak el (lásd analógia útján: 2012. február 28-i Inter-Environnement Wallonie és Terre wallonne ítélet, C-41/11, EU:C:2012:103, 46. pont).

89 Ilyen megsemmisítésre kellene, hogy sor kerüljön a jelen ítélet 83. pontjában felidézett elvek alapján abban az esetben is, ha bebizonyosodna, hogy a szélerőműpark-projekt végrehajtása megkezdődött, vagy akár befejeződött.

90 Mindemellett a Bíróság megállapította, hogy először is a környezetvédelemhez kapcsolódó kényszerítő megfontolásra tekintettel a nemzeti bíróság kivételesen jogosult lehet olyan nemzeti szabályozás alkalmazására, amely feljogosítja e bíróságot arra, hogy fenntartsa az olyan nemzeti jogi aktus bizonyos joghatásait, amelynek az elfogadására irányuló eljárás nem felelt meg a 2001/42 irányelvnek, mint a jelen ítélet 86. pontjában említett eset, amennyiben fennáll annak a kockázata, hogy e jogi aktus

megsemmisítése olyan joghézagot teremtene, amely ellentétes az érintett tagállam azon kötelezettségével, hogy a környezetvédelemre irányuló valamely más, olyan uniós jogi aktust átültető intézkedéseket fogadjon el, mint például a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló, 1991. december 12-i 91/676/EGK tanácsi irányelv (HL 1991. L 375., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 68. o.) (lásd ebben az értelemben: 2012. február 28-i Inter-Environnement Wallonie és Terre wallonne ítélet, C-41/11, EU:C:2012:103, 56. és 63. pont).

91 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság közli, hogy a rendelet és a 2006. évi körlevél hozzájárult a 2009/28 irányelvnek a villamos energia megújuló energiaforrások útján történő termelésével kapcsolatos céljainak a végrehajtásához. Márpedig még ha az ilyen termelést környezetvédelmi megfontolások vezérlik is, és az az Unió elsődleges célját képezi is az energiaügy területén, az annak fejlődésében a tagállam területén felmerülő nehézségek, mint például a valamely villamosenergia-termelőnek és -szállítónak korlátozott számú szélerőmű megépítése céljából kiadott településrendezési engedély megsemmisítéséből esetlegesen következő nehézség, nem lehet elég az említett irányelv e területen való végrehajtásának globális veszélyeztetéséhez.

92 Másodszor a 2019. július 29-i Inter-Environnement Wallonie és Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen ítélet (C-411/17, EU:C:2019:622) 179. pontjában a Bíróság elismerte, hogy az érintett tagállam villamosenergia-ellátásának biztonsága szintén kényszerítő megfontolásnak minősül. Ugyanakkor ezzel egyidejűleg pontosította, hogy a villamosenergia-ellátás biztonságára vonatkozó megfontolások csak akkor igazolhatják az uniós jogból eredő kötelezettségek figyelmen kívül hagyásával elfogadott nemzeti intézkedések joghatásainak fenntartását, ha az említett intézkedések megsemmisítése vagy a joghatásainak a felfüggesztése esetén az érintett tagállam villamosenergia-ellátása megszakadásának a valós és súlyos veszélye állna fenn, amelyet más eszközökkel és alternatív megoldásokkal – többek között a belső piac keretében – nem lehetne elhárítani.

93 Márpedig, amint arra a Bizottság a Bíróság előtti tárgyaláson hivatkozott, és amint azt a főtanácsnok az indítványának a 132. pontjában hangsúlyozta, nem biztos, hogy az, ha korlátozott számú szélerőmű tevékenysége megszűnik, jelentős következményekkel járhat az érintett tagállam egésze villamosenergia-ellátására nézve.

94 E jogi aktusok joghatásainak az esetleges fenntartása mindenesetre csupán a megállapított jogellenesség megszüntetéséhez szigorúan szükséges időtartamra terjedhet ki (lásd ebben az értelemben: 2012. február 28-i Inter-Environnement Wallonie és Terre wallonne ítélet, C-41/11, EU:C:2012:103, 62. pont; 2019. július 29-i Inter-Environnement Wallonie és Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen ítélet, C-411/17, EU:C:2019:622, 181. pont).

95 A fentiekre tekintettel a második kérdés h) és i) pontjára azt a választ kell adni, hogy amennyiben úgy tűnik, hogy a 2001/42 irányelv értelmében vett környezeti vizsgálatot kellett volna végezni azon rendelet és körlevél elfogadása előtt, amelyen a szélerőművek telepítésére és üzemeltetésére vonatkozó, valamely nemzeti bíróság előtt vitatott engedély alapul, és így e jogi aktusok és ezen engedély ellentétes az uniós joggal, e bíróság csak abban az esetben tarthatja fenn az említett jogi aktusok és az említett engedély joghatásait, ha a belső jog ezt az előtte folyamatban levő jogvita keretében lehetővé teszi a számára, feltéve, hogy az említett engedély megsemmisítése jelentős következményekkel járna az érintett tagállam egészének villamosenergia-ellátására nézve, és e fenntartás csupán az e jogellenesség megszüntetéséhez szigorúan szükséges időtartamra terjedhet ki. Az alapügy tárgyát képező jogvitában ennek értékelését adott esetben a kérdést előterjesztő bíróságnak kell elvégeznie.

A költségekről

96 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) **A bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2001. június 27-i 2001/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy a „tervek és programok” fogalmába tartozik a valamely tagállam szövetségi egységének kormánya által elfogadott olyan rendelet és körlevél, amely a szélerőművek telepítésére és üzemeltetésére vonatkozó különböző rendelkezéseket tartalmaz.**

2) **A 2001/42 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az olyan rendelet és körlevél, amely a szélerőművek telepítésére és üzemeltetésére vonatkozó különböző rendelkezéseket, és ezek között az árnyékvetésre, a biztonságra és a zajszabványokra vonatkozó intézkedéseket tartalmaz, olyan terveket és programokat képez, amelyek esetében e rendelkezés értelmében környezeti vizsgálatot kell végezni.**

3) **Amennyiben úgy tűnik, hogy a 2001/42 irányelv értelmében vett környezeti vizsgálatot kellett volna végezni azon rendelet és körlevél elfogadása előtt, amelyen a szélerőművek telepítésére és üzemeltetésére vonatkozó, valamely nemzeti bíróság előtt vitatott engedély alapul, és így e jogi aktusok és ezen engedély ellentétes az uniós joggal, e bíróság csak abban az esetben tarthatja fenn az említett jogi aktusok és az említett engedély joghatásait, ha a belső jog ezt az előtte folyamatban levő jogvita keretében lehetővé teszi a számára, feltéve, hogy az említett engedély megsemmisítése jelentős következményekkel járna az érintett tagállam egészének villamosenergia-ellátására nézve, és e fenntartás csupán az e jogellenesség megszüntetéséhez szigorúan szükséges időtartamra terjedhet ki. Az alapügy tárgyát képező jogvitában ennek értékelését adott esetben a kérdést előterjesztő bíróságnak kell elvégeznie.**

Aláírások